

TOPLUMSAL DEĞİŞİM DURUMUNUN ŞİDDET BİÇİMİYLE İLİŞİKİSİ: ABD/AVRUPA - TÜRKİYE KARŞILAŞTIRMASI

THE RELATIONSHIP BETWEEN SOCIAL CHANGE WITH FORM OF VIOLENCE: USA / EUROPE - TURKEY COMPARISON

Mehmet YAZICI¹

Öz

İnsanın insana şiddeti, çeşitli nedenleri, farklı boyutları olan toplumsal bir olgudur ve şiddetin görülmediği bir toplum yoktur. Fakat yaygın olan şiddet biçimi çağdan çağa değiştiği gibi, aynı çağda toplumdan topluma da değişmekte; şiddetin bir türü bazı toplumlarda yaygın olmasına rağmen, bazı toplumlarda ise ya hiç görülmemekte ya da istisna düzeyinde yaşanmaktadır. Örneğin, günümüzde, ABD ve Avrupa'da bir kişinin tanımadığı kişilere yönelik toplu katliam olaylarına karşılık, Türkiye'de ise aile içi şiddet, özellikle de kadına yönelik şiddet olayları yaygın olarak yaşanmaktadır.

Bu makalede, ABD/Avrupa ve Türkiye örneğinde toplumsal yapı karşılaştırması yapılarak, toplumun çözülme ve yeniden yapılanma biçimi/serüveni ile artan şiddet olaylarının türü arasındaki ilişki kuramsal bir yaklaşımla açıklamaya çalışılmıştır. Çalışmanın amacı; son yıllarda, sayısında ve görünürlüğünde artış yaşanan şiddet olaylarının toplumun içinde bulunduğu döneme göre farklılık gösterdiğini, şiddet olaylarının meydana gelmesinde psikolojik nedenlerden çok sosyolojik nedenlerin belirleyici olduğunu tespit etmektir. Bu amaçla geniş bir literatür taramasıyla şiddet olaylarının nedenleri, oranları ve örnekleri esas alınarak, toplumsal yapıların çözülme ve yeniden yapılanma biçimi ile artan şiddet olaylarının türü arasındaki ilişki kuramsal bir yaklaşımla açıklanmıştır.

Toplumsal yapıların gelenekselden moderne ve modernden postmodernizme geçiş sürecinde ortaya çıkan belirsizliklerin ve çelişkilerin günümüzde yaşanan çatışmaların (şiddet olaylarının) en önemli nedenlerinin başında geldiği; önümüzdeki on yıllar boyunca, toplumsal değişim durumunun şiddet biçimiyle ilişkisinin daha çok tartışılacağı; başta sosyologlar olmak üzere sosyal bilimcilerin en önemli uğraşlarının, bu yeni dönemi bütünüyle kavramak ve açıklamak olacağı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel, modernizm, postmodernizm, toplumsal yapı, sosyal değişim, şiddet

Abstract

Committing violence to another person which has various reasons and different dimensions is a social fact also there is any society in which violence does not occur. However, as common type of violence changes from century to century, it changes also from society to society in the same century; although a type of a violence is common in some societies, either the type of violence is never seen or it seen rare in other societies. For instance, at the present time, while mass murder events occurs frequently in USA and Europe, in Turkey, domestic violence especially to women occurs more.

In this article, it is tried to explain the relationship between the adventure of resolution, reconstruction of society and types of increasing violence acts as theoretical approach by comparing social structure in the example of USA/Europe and Turkey. The aim of this study is to determine that sociological causes are more determinant than psychological causes in occurring violence events and to differ violence events whose numbers are increased in recent years according to period in which society is. For this purpose, it is explained the relationship between the type of the resolution and reconstruction of social constructs and the type of increasing violence acts as theoretical approach by making a comprehensive literature review with respect its rates and samples.

Today, one of the most important reasons of violence act is uncertainties and contradictions in which experienced in the process of the transition of social structure from traditionalism to modernism and from modernism to postmodernism. Through this study, it was understood that during the next decades it will be more discussed the relation of type of violence with social change situation; the most important struggles of all social scientists notably sociologists will be to entirely explain and comprehend this new period.

Key Words: Traditionally, modernism, postmodernism, social structure, social change, violence

¹Yrd.Doç.Dr., Bingöl Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Hizmetler Bölümü, yazici44@gmail.com

GİRİŞ

Genel olarak toplumlar; değişim dinamiklerine, çözülen yapılarının temel özelliklerine ve yeniden bütünleşme anlayışlarına göre üç farklı dönemde kategorize edilmektedirler. Bunlar: geleneksel, modern ve postmodern dönemlerdir. Bu dönemlerin her birinin inşa ettiği genel/evrensel “anlayış”, o dönemde yaşanan toplumsal olayların bir bütün olarak ve bütün yönleriyle kavranmasını sağlayacak verilere de sahiptir. Başka bir ifadeyle, bir dönemin değişim tarzı, değerleri, normları ve toplumsal bütünleşme anlayışı göz önünde bulundurulmadan, o dönemde yaşanan olayları bütün yönleriyle ve bir bütün olarak anlamak mümkün değildir. Örneğin, son yıllarda, Türkiye’de aile bireyleri arasında yaşanan şiddet, özellikle de kadına yönelik şiddet ile ABD’de ve Avrupa’da bir kişinin, birden fazla kişiye yönelik olarak gerçekleştirdiği silahlı baskınlar gibi toplumda infiale neden olan olaylar, ancak içinde yaşanılan dönemin genel özellikleri esas alınarak anlaşılabilir ve benzer olayların önlenmesi için uygun çözüm önerileri geliştirilebilir.

Bu çalışma, toplumun çözüme ve yeniden yapılanma biçimi/serüveni ile artan şiddet olaylarının türü arasındaki ilişkiyi kuramsal bir yaklaşımla açıklamayı hedeflemektedir. Çalışmanın amacı; son yıllarda, sayısında ve görünürlüğünde artış yaşanan şiddet olaylarının toplumun içinde bulunduğu döneme göre farklılık gösterdiğini, şiddet olaylarının meydana gelmesinde psikolojik nedenlerden çok sosyolojik nedenlerin belirleyici olduğunu tespit etmektir. Bu tespit, sanayileşme, göç ve kentleşme faktörlerinin bir toplumsal yapıda neden oldukları sosyal çözüme ve yeniden yapılanma sürecinde ortaya çıkan sonuçların, benzer süreci yaşayan ülkelerde farklılık gösterdiğini dile getirmektedir.

Bu makalenin varsayımı şöyle temellendirilmektedir: Son yıllarda, Türkiye’de aile içinde şiddet, ABD’de ve Avrupa’da ise tanımadığı kişilere yönelik toplu katliam olayları yaşanmaktadır. Her iki durumda da şiddet ortak payda olmasına rağmen, şiddetin gerçekleştirilme biçimi ve sonuçları farklıdır. Bu da, ancak, toplumların; geleneksel, modern ve postmodern dönemlerden hangisinde bulduklarıyla, değişimlerinde hangi dinamiklerin belirleyici olduğuyla, mevcut yapının çözülmesi, “gri” bir alanın oluşması sürecinde yaşanan bilinç bulanıklığının düzeyi ile; zihniyet, değer, tutum ve davranışların yeniden inşa edilmesiyle ortaya çıkan yeni bütünleşme anlayışının geçerli değer ve normlarının farklı olmasıyla açıklanabilir. Bu tespitten hareketle, hem bireyden bireye, hem de bireyden gruba yönelik şiddet olaylarının yalnızca bireysel faktörlerle açıklanamayacağı ve böyle bir yaklaşımla uygun çözüm stratejilerinin geliştirilmesinin mümkün olmayacağı tezi ileri sürülmektedir. Bu amaçla, şiddet olaylarının; farklı toplumlarda, farklı nedenlerle ortaya

çıkıldığı ve farklı sonuçlar doğurduğu görüşü esas alınarak, önce geleneksel, modern ve postmodern dönemler arasındaki farklılıklar tahlil edilmiştir. Daha sonra, ABD ve Avrupa'daki "silahlı baskın" ile Türkiye'deki "aile içi (kadına yönelik) şiddet" olaylarının nedenleri, oranları ve örnekleri verilmiştir. Bu iki şiddet biçiminin, yaygın ve güncel olmaları ve neden oldukları toplumsal infial ve reaksiyon özellikleriyle diğer şiddet türlerinden ayrıldığı vurgulanmıştır.

Bu makalede dile getirilen tespitlerin; psikolojik (duygusal), sosyal ve fiziksel şiddetin nedenlerinin anlaşılması, şiddette karşı farkındalığın oluşması, şiddetin önlenmesi için uygulanabilir, sonuç alıcı çözüm stratejilerinin geliştirilmesi, yanlış çözüm önerilerinin neden olduğu emek, zaman ve maddi kaynak israfının önlenmesi, toplumsal yapıların çözülme ve yeniden yapılanma sürecinde şiddet olaylarının azalmasını sağlayacak bilincin oluşmasına katkıda bulunulacağı düşünülmektedir.

1. TOPLUMSAL DÖNEMLER VE ÖZELLİKLERİ

Sosyologlar başta olmak üzere sosyal bilimciler, toplumsal yapıları geleneksel, modern ve postmodern toplumlar olarak üç grupta sınıflandırmaktadırlar. Bu sınıflandırma, aynı zamanda toplumların gelenekselden moderne, modernden postmodernizme şeklinde gerçekleşen değişimin yönünü de göstermektedir. Evrensel nitelikteki bu değişim çizgisini tahlil etmeden, bazı olayların neden belli toplumlarda daha sık yaşandığını anlamak mümkün değildir.

A. Geleneksel Dönem/Toplumlar:

Geleneksel toplumun; toplumsal yapı anlayışı, insan ilişkileri, ekonomik anlayış ve uzmanlaşma, sosyal ve coğrafi hareketlilik, sosyal değişim anlayışı gibi kriterler esas alındığında ana özellikleri şöyle sıralanabilir:

- 1) Geleneksel toplum; sanayileşme, kentleşme, bireyleşme, akılcılık, piyasa ekonomisi gibi özelliklere sahip değildir.
- 2) İnsan ilişkileri duygusal, samimi ve yüz-yüzedir.
- 3) Örgütsel uzmanlaşma yoktur.
- 4) Aile ve birincil grup ilişkileri egemendir.
- 5) Kitlesele okur-yazarlık yoktur.
- 6) Toplumsal hareketlilik (dikey olsun, yatay olsun) çok yavaştır.

7) Sosyal değişme, "gelenek" in ve geleneğin belirlediği siyasal yapının "içinde" vuku bulur, yani geleneksel yapı büyük ölçüde değişmeden muaf kalır.

8) Toplumun alt unsurları, kültürel faaliyetler, sosyal ilişkiler, hep toplumun ana dinamiğini besleyecek biçimde çalışarak toplumun çerçevesinin korunmasına yardımcı olurlar ve böylece modern toplumlarda görülen toplumsal unsurlardaki dağınıklık geleneksel toplumlarda yerini bir bütünlüğe bırakır (istikrar) (Armağan, 1991:15).

Kısacası, "...farklılaşmanın, uzmanlaşmanın, işbölümünün, sosyal ve coğrafi hareketliğin az olduğu, üyelerinin birbirine benzerliği, norm ve değerlerin egemen olduğu toplumlara" geleneksel toplum denir. (Kızılcelik ve Erjem,1994:182).

Geleneksel toplumlar, inanç merkezli toplumlardır ve bu toplumlarda zihin kodları, algılar, düşünceler, ifadeler, öncelikler, tutum, değer ve davranışlar ile sosyal ilişki kurma biçimi inançlar esas alınarak belirlenmektedir. Başka bir ifadeyle, geleneksel toplumlar inanç esaslı kavrayış ve değerlendirmelerin belirleyici olduğu toplumlardır. Bundan dolayı, geleneksel insan için geçmiş kendi kökenini, gelecek de varacağı yeri gösterir. Hâl ise; "Ebedi Olan'ı birbirine bağlayan yegâne anı" oluşturur ve "bu dünyanın Ebediyet'e açılan tek kapısıdır, çünkü bu an zaten zamanın dışındadır ve ilkesel olarak Ebedî alanın 'içindedir.' O, aynı zamanda, birbiri ardınca gelen anların bir sona ulaştığı ölüm anı gibi, zaman ötesindedir." (Nasr,1995:51). "Yaşanan anı, 'tüm anların hazır olduğu nokta' olarak kabul eden tüm geleneksel öğretiler ... Gerçeklik ile ilişki kurmanın yegâne noktası olan mevcut hali kavramasında ona yardımcı olmak için yaparlar. İnsan ancak şimdi bilebilir, yaşayabilir ve olabilir." (Nasr,1995:52). Bu yaklaşım biçimine göre geleneksel toplumlarda, "hayatın derin bir manası vardı. Âlemde olup biten şeylerin her birisi ayrı bir mana taşır. Değerlerin oluşmasında ve yaşanmasında inançların, insanların ruhsal dünyasının büyük tesirleri vardı; Modernlikten evvel, genel olarak mertebeli bir evren tasavvuru vardı bu alemde değerler ve nitelikle ilgili ölçülerde büyük bir ortaklık vardı. İyi, güzel, doğru, ahlaklı daima üstün tutulur; kötü, çirkin, yanlış, şirretlik, ahlaksızlık daima aşağı ve kötü görülürdü. Aydınlanma, sanayi devrimi bu değerleri bir tarafa attı ve ahlak ile dini, siyasetten, ekonomiden, sanattan ayırdı, aralarına kesin hatlar çizdi." (Bolay,2007:57).

Toplumsal hareketliliğin çok yavaş olduğu geleneksel toplumlarda, değişim de ağır bir şekilde gerçekleşmektedir. Bu toplumlarda, değişimi sağlayan faktörler üç başlık altında gruplandırılabilir. Bunlar: toplumun iç dinamikleri, toplumların etkileşimi ve doğa koşullarıdır. Doğa kaynaklı değişim dinamiklerini bir kenara bırakırsak, geleneksel

toplumlarda değişimin yönünü belirleyen iç dinamiklerden hangisinin, hangi toplumda ne düzeyde etkili olduğu zamana ve topluma göre farklılık göstermektedir. Bu dönemde, toplumsal hayatta en etkili değişim dinamiği, yerleşik ve göçebe halkların mücadeleleri sonucunda ortaya çıkmaktadır. Zaten, “Uygarlık dediğimiz bütünü doğduğu noktada yerleşik ve göçebe halklar arasındaki uzun mücadelenin yol açtığı kültürel etkileşim yatmaktadır.” (Oral,2011:36).

B. Modern Dönem/Toplumlar:

Geleneksel toplum anlayışı, Avrupa’da ortaya çıkan ve dünyayı tek bir faaliyet alanı haline getiren (Oral,2011:208) modernleşmeyle birlikte zayıflamaya başlamıştır.

Ahmedzade’nin belirttiği gibi “modernite, başat bir kavram olarak son üç yüzyıla yayılan genel kullanımına rağmen bütünüyle tanımlanabilir olmaktan bir hayli uzaktır. Bu nedenle farklı düşünürler tarafından çeşitli felsefi, sosyal ve edebi alanlarda dile getirilen farklı, bazen çelişik ve kuşkulu tanımlar bulmak hiç de şaşırtıcı değildir. Besbelli her olası modernite tanımı, ilgili söylemlerle sınırlı ve bunlara bağımlıdır.” (Ahmedzade,2004:87)

Anlamına yönelik birçok farklı yaklaşım bulunmasına rağmen ‘modernite/modernizm’, 16. Yüzyılda başlamış, 1789 Fransız Devrimi ile siyasallaşmış, 18. Yüzyıl Aydınlanma filozofları tarafından biçimlendirilmiş, sanayi devrimiyle birlikte kurumsallaşmış; zihinsel, toplumsal, siyasal ve ekonomik bir sistemdir. Farklı yönleri olan modernizm, “Epistemolojik açıdan bilimle; ekonomik açıdan kapitalizmle; siyasal açıdan seküler meşruiyet kaynağı arayışlarıyla karakterize edilen ve ilerleme vurgusuyla belirginleşen bir ‘yeni’ dönemi işaretlemektedir.” (Demirel,2012:22). Bu yeni dönemin ayırt edilmesi için kullanılan modernizm, “Avrupa’da 19. yüzyılın sonlarında ortaya çıkan ve giderek egemen bir konuma gelen belli türden sanatsal estetik anlayışını ifade eden bir kavramdır.” (Şaylan, 2009; 79). Modern dönem, birinin diğerini gerektirdiği liberalizm, milliyetçilik, endüstri devrimi, emperyalizm ve globalleşme akımlarıyla desteklenmekte; ve ilk sosyologlara göre, özellikle sanayileşme, kentler, demokrasi, taşımacılık, evrensel okuryazarlık, küresel bilinç ve kültürü kaçınılmaz olarak karşılamaktadır. (Agger,2011:79).

Modern dönemde, üretimde makinenin kullanılması ve modern sanayinin kurulmasıyla birlikte, üretim ilişkileri bütün yönleriyle değiştirdi; yeni ham madde ve pazar arayışları, yeni tüketim anlayışları ortaya çıktı. Bunların sonucunda, modernleşmenin en önemli sosyolojik göstergeleri olan göç ve kentleşme olguları, geleneksel dönemden tamamen farklı neden ve sonuçlarla ortaya çıktı. Bu dönemde göç, mevcut olandan vazgeçmenin,

kentleşme ise yeninin, umudun, arayışın ve yeni etkileşimlerin mekanı oldu. Bu bağlamda modernizm; geleneksel dönemde, hayatı inanç merkezli kavrama anlayışının sonucu olarak ortaya çıkan toplumsal yapıda ve sosyal ilişkilerde sürdürülen uyum, denge ve “süreklilik duygusunu” (Poggioli, 1968, Bürger 1984’den aktaran David Harvey, 2010:25) kesintiye uğratmada hayati bir rol oynamıştır.

Geleneksel dönemden modern döneme geçişin ilk safhalarına tanıklık eden ve yeni dönemi üretim ilişkileri bağlamında ele alan Marx’a göre, “Makineleşmenin ve modern sanayinin doğuşunu, yoğunluğu ve boyutları bakımından bir çıığı andıran müthiş bir sınır tanımazlık izledi. Ahlâkın ve doğanın, yaşın ve cinsiyetin, gecenin ve gündüzün bütün sınırları yıkıldı.”(Marx, Kapital, cilt 1, 6. Kısım). İlerleme, rasyonalite ve maddi refah odaklı olan “Modernite, geniş planda kaçınılmaz ve gerekli olsa da, ... yabancılaşma, uzaklaşma, ekonomik eşitsizlik, kalabalık kentler, bozulmuş bir çevre gibi sosyal problemleri de beraberinde getirmektedir.” (Agger,2011:90).

Modernizm gelenekten bir kopuş; geleneği reddetmektir. Gelenek odaklı bakışla, “Modernite bir sapmadır. Aslolandan uzaklaşmadır. Biz asıl olana gelenek dersek, belki bir anlamda onu kategorize etmiş oluyoruz.” (Sifil,2012). Nasr’a göre bu yönüyle “‘modern’ demek aşkından, yani gerçekte her şeyi idare eden en genel anlamıyla vahiy ile insanı bilgilendiren değişmez (müteâl) ilkelerden kopuş olan şey demektir. Bu anlamda modernizm geleneğin (din) zıddıdır; gelenek yani din, ilahi olan her şey ve onun beşeri plandaki tezahür ve tecellilerini ima ederken modernizm, beşeri olanı ve hatta şimdilerde beşer-altı düzeye inmiş olanı yani ilahi Kaynak ile bağıni kesmiş olanı, ima etmektedir.”(Nasr, 1995:74).

Modernleşme, yeni bir başlangıç ve yeni bir “Toplumsal yaşam ve örgütlenme biçimlerine işaret eder.” (Giddens,2004:11). Modern olmak ise, “Kendimizi, bize serüven, iktidar, haz, ilerleme ve bunların yanı sıra kendimizin ve dünyanın dönüşümünü vaat eden, ama aynı zamanda, sahip olduğumuz, bildiğimiz, olduğumuz her şeyi imha etme tehdidini taşıyan bir ortamda bulunmamız demektir. Modern ortamlar ve deneyimler, her tür coğrafi ve etnik sınırları, sınıf ve ulus sınırlarını, dini ve ideoloji sınırlarını boylamasına keser. Bu anlamda, modernitenin bütün insanlığı birleştirdiği söylenebilir. Ama bu birlik paradoksal bir birliktir, uyumsuzluğun bir birliği; hepimizi dur durak bilmeyen bir çözülme ve yenilenme, mücadele ve çelişki, ikirciklik ve ıstırap girdabına akıtır. Modern olmak, Marx’ın ifadesiyle, “Katı olan her şeyin buharlaştığı” bir evrenin parçası olmaktır.” (Harvey,2010:23-24).

Yukarıda verilen tanım ve özelliklere bakıldığında, toplumların geleneksel dönemden, modern döneme evrilirken, “hayatın anlamını” belirleyen önceliklerin de tamamen farklılaştığı görülmektedir. Geleneksel dönemde hayatın anlamını inanca bağlılık, duygular, aileye ve topluma güçlü aidiyet bağı belirlerken, modern dönemde ise akıl, ilerleme, üretim, bireysel başarı ve istekler belirlemektedir.

Modernizm, geleneksel değerler ve normların reddedilmesinin sonucu olduğu gibi, postmodernizm de modern dönemin değer ve normlarının eleştirisi üzerinden şekillenmektedir.

C. Postmodern Dönem

Yirmi birinci yüzyılın sonlarında; bilimin ve teknolojinin baş döndürücü bir hızla gelişmesinden de güç alarak, yeni bir zihniyet ve hayat biçimi sunan, yeni bir toplumsal yaşam ve örgütlenme biçimi olan, modernizmin de ötesini/sonrasını işaret eden göstergeler ortaya çıktı. Bazı düşünürlere göre modern dönemin bitmesi, bazılarına göre ise değişmesi olan bu yeni dönem; geleneğin, bireyin, kimliklerin, demokrasinin, yeni estetik anlayışların ön plana çıktığı; zihinsel, siyasal ve toplumsal alanda meydana gelen değişmelere dayanmaktadır. Postmodernizm olarak isimlendirilen² bu dönem, modernizmin değerlerine (akılcılık ve bilim gibi), estetik anlayışına ve etiğine (hümanizma gibi) karşı çıkmaktadır. (Şaylan,2009:75).

Postmodern sözcüğü, 1960’lı yıllarda, öncelikle sanatta ve mimaride yeni eğilimleri ifade edecek biçimde kullanılmaya başlanmıştır. Bu dönemde birçok kültür ya da toplum kuramcısı, postmodern terimini kültür ve sanat alanında radikal bir kopuşu anlatan bir içerikle kullanmaya başlamışlardır. (Şaylan,2009:62).

Felsefede postmodernizm, Nietzsche, Heidegger, Derrida, Rorty, Lyotard gibi filozofların çalışmalarıyla ilişkilendirilmektedir. (Best ve Kellner, 2011: 13). Postmodernite söylemi, “1970’lerin sonlarında Fransa’da, çoğunlukla da 1968’in yanılmasıyla kurtulan asilerin post-yapısalcılık ekseninde yazdıklarından kaynaklandı: Roland Barthes, Michel Foucault, Jacques Derrida, Jean-François Lyotard, Jean Baudrillard ve onların izleyicilerinden

² Postmodernizm veya postmodernlik dönemi literatürde bilgi toplumu, tüketim toplumu, endüstri sonrası toplum, kapitalizm sonrası toplum, geç modernizm terimleriyle de isimlendirilmektedir. Bu çalışmada postmodernizm konusunda yararlanılan başlıca kaynaklar şunlardır: Anthony Giddens, Modernliğin Sonuçları, çev. Ersin Kuşdil, Ayrıntı Yay., İstanbul, 2004; Hasan Bülent Kahraman, Postmodernite ile Modernite Arasında Türkiye, Agorakitaplığı Yay., İstanbul, 2007; Nermin Abadan-Unat, “Sosyal Bilimlerde Yeni Gelişmeler: Modernizm-Postmodernizm”, Toplum ve Bilim Dergisi, Sayı, 48/49, Kış-Bahar 1990.

oluşan taburlardır. ABD’de ise, 1980’lerde estetik ve edebiyat tartışmalarının damgası haline geldi.” (Berman,2011:17).

Agger ise, postmodernizmi bir bakış açısı, metodolojik bir yaklaşım, bir kavrama biçimi olarak tanımlamaktadır.³

Giddens’e göre, modernliğin doğası üzerine estetik düşünümün çeşitli yönleriyle sınırlandırılması gereken bir kavram (Giddens,2004:49) olan postmodernizmin başlıca özellikleri şunlardır:

- Maddi ürünlerin üretimine dayalı sistemden bilgiyi merkeze alan yeni bir sisteme geçişi ifade eder.
- İlerlemeye dayalı inançtan sapmadır.
- Bizleri bilinen bir geçmiş ve tahmin edilebilir bir geleceği olan varlıklar olarak tarih içine yerleştiren kapsamlı olaylar dizisinin, o ‘büyük anlatının’ uçup gitmesidir.
- Bilgiye yönelik heterojen görüşlerin çoğulluğunu kabul eder; bilimin burada ayrıcalıklı bir yeri yoktur.(Giddens, 2004;12).

Postmodernizmin, modernizme tepki olarak ortaya çıktığı gibi, modernizmin eksiklikleri, boşlukları ve yetersiz kaldığı alanlar üzerinden varlığını inşa ettiği vurgulanmaktadır. Bu yaklaşıma göre, “Modernizm (özellikle daha geç aşamada ortaya çıkan versiyonlarının) üst-dilleri, üst-teorileri, üst-anlatıları gerçekten de önemli farklılıkların üzerini örtme eğilimini göstermekteydi ve önemli ayırım ve ayrıntıları göstermiyordu. Postmodernizm “ötekiliğin öznellikte farklılıktan, cinsiyetten ve cinsellikten, ırk ve sınıftan, zamansal ve mekansal (duyarlılık kümelenmeleri) ve mekânsal coğrafi yerleşmeler ve yerinden kopmalardan kaynaklanan sayısız biçimini temsil etmek bakımından özellikle önemli olmuştur.” (Harvey, 2010:134).

³ Yazar, bu bakış açısının Amerikalı kültürel muhafazakârla kantitatif metodologlar tarafından teessüfle karşılanan ve postmodernizmin en çok yanlış anlaşıl原因larını şöyle sıralamaktadır: 1. Postmodernizm zordur; laf kalabalığı yapar, anlaşılması güçtür, soyuttur ve yeni kelimeler üretir. 2. Postmodernistler hakikati inkar eden rölativistlerdir. 3. Postmodernistler gerçek dünyanın varlığını bazen tümüyle yadsıyor gibi görünürler. 4. Postmodernistler ilerlemeye karşıdırlar ve çok kiniktirler. 5. Postmodernistler klasik ve çağdaş kültür çalışmalarını ele alıp onları anlamsızlık düzeyinde “yasöküm”e uğratıyorlar; bu, beşeri bilimlerin geleneksel uygarlaştırıcı işlevini engelliyor. 6. Postmodernizm Avrupa’dan özellikle Fransa’dan çıkmıştır ve Amerika karşıtıdır. 7.Derrida ve Foucault “realite” hakkında değil, sadece metinler hakkında konuşarak bunları sosyoloji ve sosyal bilimler açısından noksan fikirler haline getiriler. 8. Postmodernizm bilime ve özellikle matematiğe karşıdır. 9. Postmodernizm ahlak dışı ve rölativist olduğu için, 11 Eylül benzeri ahlakdışı ve ahlaka aykırı faaliyetlere yol açar. 10. Postmodernizm ciddi y ada özenli değil, ancak sadece aptalların bile becerebileceği bir kelime oyunudur. (Agger, Ben, Sanal Benlik, çev. Hacıoğlu, Volkan, Babil Yayınları, İstanbul, 2011, s. 115- 127.)

Postmodern söylem, eski aşamaya özgü her şeyin bittiğini, kuram, ideoloji, insancılık ya da avangard (...) gibi kültürel değerler ya da eğilimlerin son bulunduğunu öne sürmektedir. İnsan ve topluma yönelik her türlü düzenleme önerisi, bireyin özgürlüğünü kısıtlayacağı gerekçesi ile reddetmektedir. (Şaylan, 2009: 52). Harvey de, postmodernizmi, modernizmin, gelecekte yaşanacak sosyal ve politik bir krizi haber veren tükenişi olarak görmektedir. (Harvey, 2010:134).

“Post modernizmin çeşitliliği içinde toplum bilimleri söz konusu olduğunda iki genel ayırımdan söz edilmektedir. Bunlar: Şüpheli post modernistler ve olumsuz post modernistler. Şüpheli veya kötümser, olumsuz, karamsar bir değerlendirmede bulunan, post modern çağın parçalanma, çözülme, hastalık, anlamsızlık ve toplumsal kaos çağı, ahlaki parametrelerin bulanık, hatta hiç olmadığı bir çağ olduğunu ileri sürerler. Modernliğin yıkıcı karakterinin post modern çağı, korkunç, acımasız, yabancılaştırıcı, ümitsiz, yorgun, radikal, aşılması bir belirsizlik çağı kıldığını iddia ederler. Bunlara göre, önümüzde nüfus artışı, soykırım, atom felaketi, çevrenin tahribi, güneşin patlaması ve güneş sisteminin sona ermesi, evrenin ölmesi gibi felaketler durmaktadır.

Olumsuz postmodernistler ise, şüphelilerin modernliğe yönelttikleri eleştiriye katılmalarına rağmen, post çağa daha umutlu ve iyimser bakarlar. Olumlu post modernistler, çoğu dogmatik ve ideolojik olmayan, gelip geçici, deneysel bir felsefi ve ontolojik düşünsel bir pratik bulma peşindedirler. Her iki görüşün de aşırı ve ılımlı versiyonları da vardır ve bu iki boyut zaman zaman kesişebilir.” (Özkalp,2011:79-80).

Yukarıda sırasıyla ele alınan geleneksel, modern ve portmodern toplumsal yapıların sürekli bir değişim içinde oldukları, fakat değişimin temel dinamiklerinin, gerçekleşme şeklinin, hızının ve sonuçlarının farklı şekillerde ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Bunun sonucu olarak, aynı küre üzerinde olmalarına rağmen, toplumların buldukları dönem ve sahip oldukları değerler, normlar ve maddi imkanlar birbirinden farklıdır. Günümüzde ortak olan eğilim ise, toplumların gelenekselden moderne, modernden postmoderne değişime eğilimi içinde olmalarıdır. Değişimle birlikte, her toplumda sosyal bütünleşmeyi sağlayan değerler ve normlar bir önceki dönemden farklılaşmakta ve yeniden tanımlanmaktadır. Bu da, her dönemin “özgün bir ruh” ile eskisinden farklı bir şekilde vücut bulmasını sağlamaktadır.

Geleneksel, modern ve postmodern dönemlerdeki toplumsal yapıların değişimini sağlayan dinamikler ve sonuçları toplumun içinde bulunduğu döneme göre farklılık göstermektedir. Geleneksel toplumlarda, toplumsal değişimin yönünü, hızını ve sonuçlarını,

büyük oranda, toplumun iç dinamikleri, toplumların etkileşimi ve değişen doğa koşulları tarafından belirlenirken; 21. y.y.'ın başlarında tüm dünyada yaşanan küreselleşme hareketi ve günümüzde baş döndürücü bir hızla gelişen iletişim araçları dünyayı adeta küçük bir “köy” haline getirdiği günümüz toplumlarında ise, geleneksel dönemin değişim dinamiklerinin etkileri zayıflamakta, buna karşılık toplumların etkileşimini ve değişimini yönlendiren evrensel nitelikteki yeni faktörler ortaya çıkmaktadır. Sınırları ve diğer engelleyicileri işlevsiz kılan nevezuhur değişim araçlarının neden olduğu değişim dalgası bütün dünyayı etkilemektedir. Zamanın ruhunu taşıyan bu faktörlerin başında; internet (sosyal paylaşım siteleri), televizyon programları, diziler, sinema gibi değişim araçları gelmektedir.

Çoğunlukla, bireylerin tek tek muhatap oldukları bu yeni değişim araçları, gerçekleştirdikleri sosyal ve kültürel etkileşimle, zihinleri yeniden inşa etmektedirler. Bu inşa sürecinde, ilgi çekici bir müzik başta olmak üzere çeşitli enstrümanlarla desteklenen ve görsel niteliği ön planda olan değişim araçlarıyla bireyler tek tek muhatap olmakta, bu muhataplığın sonuçları; bireylerin algılarını, önceliklerini, tutumlarını ve değerlerini değiştirme şeklinde gerçekleşmektedir. Türkiye gibi; ekonomik alanda gelişmekte, sosyolojik anlamda toplumun kentleşmekte, bireylerin kentlileşmekte olduğu ülkelerde, bu, zihin inşa etme/zihinleri formatlama sürecinde, eski değerlerin etkisinin zayıfladığı, buna karşın yeni değerlerin de tam olarak benimsenmediği görülmektedir. Bu durum geleneksel olanla modern ve yer yer post modern değerleri bir arada var olduğu gri/melez bir sosyolojik yapı ortaya çıkarmaktadır. Bu gri/melez yapıda, sosyal/ikili ilişkilerde algılamalar ve beklentiler farklılaşmakta ve farklılaşan beklentiler şiddetin en önemli nedenlerinden bir olarak karşımıza çıkmaktadır.

DEĞİŞİMİN İSTENMEYEN SONUCU: ŞİDDET

Şiddet dilimize Arapçadan geçmiş bir kavramdır. Kamus-ı Türkî'ye bakıldığında, şiddet; sertlik, sert ve katı davranış, kaba kuvvet kullanma, kaba ve sert muamele, mükâfat ve ceza vermede mübalağa, peklik, müsaadesizlik, sıkı ve ziyadelik olarak geçiyor (Sami, 1987: 771). Şiddet olayları ise; “insanları sindirmek, korkutmak için yaratılan olay ya da girişimler” (Ünsal,1996:29) şeklinde dile getirilmektedir.

Literatürde, şiddet kavramının farklı tanımları yer almaktadır. Bunlardan biri, Dünya Sağlık Örgütünün yaptığı tanımdır. Dünya Sağlık Örgütüne göre şiddet, “Fiziksel güç ya da kuvvetin, amaçlı bir şekilde kendine, başkasına, bir gruba ya da topluluğa karşı fiziksel zarara ya da fiziksel zararlar sonuculanma ihtimalini artırmasına, psikolojik zarara, ölüme, gelişim sorunlarına ya da yoksunluğa neden olacak şekilde tehdit edici biçimde ya da gerçekten

kullanılmasıdır” (World Health Organization). Şiddeti, hukuki açıdan ele alan tanıma göre, “Şiddet ile ilgili davranışlar, kanuna uymamak, kişiye zarar vermek, hakaret etmek, onuru kırmak, huzura son vermek, birinin haklarını çiğnemek, hırpalamak, incitmek, zor kullanmak”tır. (Ertan ve Ardalı, 1996:143). Şiddetin diğer bir tanımı ise şöyledir: “Şiddet, bir bireyin yaralanma ve ölümüne neden olan ya da gelişmesini engelleyen fiziksel, psikososyal veya cinsel olarak vurgulanan kasıtlı davranışlardır.” (Özcebe v.d.2005). Şiddetin; bu tanımlarda hem fiziksel hem de fiziksel olmayan olumsuz davranış biçimine vurgu yapılan bir içerikte kullanıldığı (Kızmaz, 2006:48); ve fiziksel, psikolojik (sözel ve duygusal), cinsel, ekonomik türleri (aileicisiddet.net) olduğu görülmektedir.

Farklı türleri olduğu anlaşılan “Şiddet psikobiyojik faktörler ile dış çevre arasındaki etkileşimin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.”(hacettepe.edu.tr). Fakat, Bandura’nın şiddetin nedenini açıklayan sosyal öğrenme kuramı, şiddetin ortaya çıkmasında sosyal çevre faktörlerinin psikobiyojik faktörlere oranla daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır. “Bandura, şiddetin çocukluktan yetişkinliğe geçiş sürecinde aile içerisinde ya da önemli rol modellerin gözlenmesi yoluyla dolaylı ya da doğrudan öğrenilen bir şey olduğunu belirtir. Aile şiddetin öğrenilmesinde önemlidir.” (Sallan,2011).

Sonuç olarak, şiddet, çeşitli nedenleri, farklı boyutları olan toplumsal bir olgudur ve şiddetin görülmediği bir toplum yoktur. Fakat dikkat çekici olan, şiddetin bir türünün bazı toplumlarda yaygın olmasına rağmen, bazı toplumlarda ise ya hiç görülmemesi ya da istisna düzeyinde yaşanmasıdır. Bu durum da ancak toplumların, gelenekselden moderne, modernden postmoderne değişim sürecinde “toplumsal yapılarının çözülmesi ve yeniden yapılaşması” sürecinde yaşadıkları sosyolojik farklılıklarla ve bu farklılıkların bireylerin davranışlarına etkileriyle açıklanabilir. Örneğin, ABD’de ve Avrupa’da “silahlı baskın” olaylarının, Türkiye’de ise “aile içi, özellikle de kadına yönelik şiddet” olaylarının yaygın olarak görülmesi, ABD’nin ve Avrupa’nın, yukarıda ele alınan modernleşme ve postmodernizm sürecini birçok açıdan Türkiye’den farklı bir şekilde yaşamalarıdır. Hemen akla gelen en önemli farklardan biri, ABD’nin ve Avrupa’nın önce modernleşme ardında postmodern sürecinin öncüleri olmalarıdır. Türkiye’de ise bu değişim süreci seçkinlerin örneğinde taklit edilmektedir. Bu da, Türkiye’de bir dönemden diğerine keskin geçişleri engellemekte; farklı dönemlere (örneğin geleneksel ve modern dönemlere) ait öğelerin bir arada sürdürülmesine neden olmaktadır. Farklı olan ikinci bir nokta ise, aşağıdaki örnek olaylarda da görüleceği gibi, ABD ve Avrupa’da silahlı baskın gerçekleştiren kişilerin çok önceden yapacakları baskınla ilgili olarak planlama yapmalarıdır. Buna karşılık Türkiye’de ailede kadına yönelik

şiddet olaylarında, rasyonel süreçlerden çok, anlık ve duygusal tepkilerin etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Geleneksel değerlerin etkilerinin zayıfladığı modernleşme sürecinin ilk dönemleri “olan on dokuzuncu yüzyılın sonunda, Avrupa ile Güney ve Kuzey Amerika’yı silip süpüren sanayileşmenin, materyalizmin ve bireyciliğin sonuçlarından biri olan anomie ortaya çıkar.”(Agger,2011:72). Bu yıllarda, batıdaki durumu anlamaya çalışan kurucu sosyologlar olan “Durkheim’in, Weber’in ve Marx’ın özel ilgi alanları yabancılaşmadı- gündelik hayatta anlam kaybı ya da yokluğu. Bu anlam kaybı işleri ve görevleri bölümlere ayıran sanayileşme ile ortaya çıkmıştır ve insanların anlam ve toplum olma duygularını köreltmıştır. İnsanın yabancılaşması, dinin bilhassa Katolikliğin, inişe geçtiği ve Avrupalıların Hıristiyan toplumuna olan yakınlığını ve güveni yok eden bir zamanda özellikle sorun haline gelmektedir. Durkheim, sistematik data analizi kullanılan, “İntihar” adlı ilk sosyolojik çalışmada insanların “anomie”, ya da “normsuzluk” diye adlandırdığı durumda olduklarında intihar ettikleri sonucuna varmıştır.”(Agger,2011:72).

ABD ve Avrupa gelenekselden moderne geçerken yaşadıkları yabancılaşmayı, biraz daha ağırlaşmış şekliyle modernden postmoderne geçerken de yaşamaktadırlar. Aralarındaki fark şöyledir: “On dokuzuncu yüzyılda, Durkheim’in intiharın nedenleri ile ilgili kuramsallaştırması sırasında, kişilik ya da benlik az ya da çok karmaşık olmasına karşın tamdı, günümüz benlikleri sanal gerçeklik içinde bölünme ve dağılma riski ile karşı karşıyadırlar. İnternet üzerinden ve cep telefonlarıyla ötekilerle bağlantı kurarken süreç içinde kendi benliklerini kaybetmektedirler.”(Agger,2011:73). Ortaya çıkan yeni benlik anlayışı ise artık sanal benliktir. “Sanal benlikler yüz yüze olmayan- internet dilinde F2F-ama bilgisayar ekranı, cep telefonları, çağrı cihazı, faks makineleri gibi bizi küresel olarak neredeyse anında birbirimize bağlayan araçlarla kurulan bir ortamda anlam, iletişim ve aşk ararlar. Çünkü biz fiziksel olarak ve sosyal olarak birbirimizden uzak kalmışızdır. Göremediğimiz ama hayal ettiğiniz insanlarla iletişim kurmak postmodern bir durumdur.”(Agger,2011:75). Bu yeni durumda, gün geçtikçe yalnızlaşan ve sanal olmaya “gerçek” kişilerle ilişkileri zayıflayan bazı bireyler, çeşitli kaygılar veya motivasyonlarla aynı anda hiç tanımadıkları birden fazla insanı öldürebilecekleri silahlı baskınlar yapmaktadırlar.

Bu tespitlerden de anlaşıldığı gibi, ABD’de ve Avrupa ülkelerinde geleneksel yapıdan modern yapıya geçilirken “intihar”, kişinin kendine zarar vermesi olayları yaşanırken, modernden postmoderne geçişte ise “silahlı saldırı”, bir kişinin tanımadığı birçok kişiye aynı anda zarar vermesi olayları yaşanmaktadır.

Dünya’da kayıtlı ilk silahlı baskın olayı 1913 yılında Alman Ernst August Wagner isimli kişi tarafından gerçekleştirilmiştir. 13 kişinin öldüğü bu ilk olaydan sonra, dünya genelinde birçok “bireysel silahlı baskın yapıldı” ve bu baskınlarda bugüne kadar 821 sivil hayatını kaybetti. Silahlı baskın olayında 2011 ile 2012 yılı zirve yaptı. Son bir buçuk yılda dünya genelinde yaşanan silahlı baskınlarda toplamda 137 kişi saldırganların silahlarından çıkan kurşunlarla yaşamını yitirdi. 2011 yılının en kanlı baskını ise Norveç’te yaşandı. Anders Behring Breivik iki farklı yerde düzenliği silahlı ve bombalı saldırıda 77 insanı katletti. Breivik’in katlettiği insanların çoğunluğu henüz 18 yaşına bile gelmemiş gençlerdi.(turknorthamerica.com) Son olarak, 14 Aralık 2012 tarihinde, Amerika Birleşik Devletleri Connecticut’ta bir okulda gerçekleşen saldırıda, 18’i çocuk 27 kişi ve saldırgan öldü.

Amerika Birleşik Devletleri ile Avrupa okulları ve üniversitelerinde yaşanan en kanlı saldırılar:

- 13 Mart 1996 - İngiltere / İskoçya: 16 öğrenci ve öğretmenleri okulun spor salonuna giren bir adam tarafından öldürüldü. Saldırgan daha sonra kendisini de öldürdü.

- 20 Nisan 1999 - Amerika Birleşik Devletleri: Yaşları 17 ve 18 olan iki saldırgan, bir öğretmen ve 12 lise öğrencisini öldürdükten sonra intihar ettiler.

- 26 Nisan 2002 - Almanya: 19 yaşındaki saldırgan, 12’si öğretmen olmak üzere 16 kişiyi öldürdükten sonra intihar etti.

- 21 Mart 2005: Bir lise öğrencisi tarafından gerçekleştirilen saldırıda 9 kişi öldü, 7 kişi ağır yaralandı ve saldırgan intihar etti.

- 16 Nisan 2007 - Amerika Birleşik Devletleri: Virginia Teknik Üniversitesi’nde Seung-Hui Cho adlı bir öğrenci 32 kişiyi öldüren adam intihar etti.

- 7 Kasım 2007 - Finlandiya: 8 kişiyi öldürdükten 18 yaşındaki öğrenci saldırıdan sonra öldürüldü.

- Eylül 23, 2008 - Finlandiya: 22 yaşında öğrenci, dokuz öğrenci ve bir öğretmen öldüren öğrenci kendisini de öldürdü.

- Mart 11, 2009 - Almanya: Dokuz öğrenci üç öğretmeni öldüren 17 yaşındaki eski bir öğrencisi intihar etti.

- 2 Nisan 2012 - Amerika Birleşik Devletleri: Oakland, Kaliforniya’da bir kişi üniversitede 6 üniversite öğrencisini öldürdü.

- 20 Temmuz 2012 - Amerika Birleşik Devletleri: Colorado Eyaleti'nin Aurora şehrinde James Holmes adındaki saldırgan gerçekleştirdiği kanlı baskında 12 kişiyi öldürdü, 58 kişiyi de yaraladı. (netquake.net).⁴

ABD ve Avrupa ülkelerinin aksine, Türkiye, bir toplumsal yapıdan diğerine geçişi sistemleştiren ve bir önceki yapının değerlerini reddederek yeni yapıya geçen toplum olmadığı gibi, benzer problemleri de aynı düzeyde yaşamamaktadır. Türkiye'de, batılı ülkelerin yaşadığı değişimin taklit edilmesinin sonucu olarak, hem toplumun genelinde hem de bireylerin yaşamında geleneksel, modern ve postmodern dönemlerin değerleri bir arada görülmektedir. Bu da, genelde toplumun, özelde bireylerin yaşamında rasyonel verilerle açıklanması güç çelişkilerin yaşanmasına neden olmaktadır. Türkiye'de yaşanan aile içi şiddet olayları birbiriyle çelişen davranış ve beklentilerin bir arada olmasıyla açıklanabilir. Örneğin, kendisi modern hatta postmodern tavır ve davranışlar içinde olan bir kişi, eşinden geleneksel dönem davranış kalıplarıyla hareket etmesini beklemektedir. Eşlerden birinin, özellikle de kadının, eşinin ve çevrenin beklentilerine uygun olmayan davranışları ve yönelimleri hem sosyal çevrenin kınamalarına neden olmakta hem de diğer eş tarafından değerlerine tehdit olarak algılanmaktadır. Eşlerin örtüşmeyen davranış ve beklentileri aile içi şiddetin nedenlerinden biri olarak ön plana çıkmaktadır.

T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı'nın Aralık 1993 ve Aralık 1994 süresini kapsayan araştırması Türkiye'de aile içi şiddetle ilgili çok önemli noktalara dikkat çekmektedir. Buna göre, Türkiye genelinde hem kırsal hem de kentli kesimi temsil edecek nitelikte 4287 hanede yapılan çalışmada ailelerin % 34'ünde fiziksel şiddete rastlandığı, % 53'ten fazla hanede sözlü şiddetin uygulandığı, şimdiki ebeveynlerin geçmişinde fiziksel şiddete maruz kalmış olma oranının ise % 70'i geçtiği belirtilmektedir. Ayrıca, eşlerden birinin alkol kullanıyor olması ve hanedeki aile bireyleri sayısının fazla olmasının aile içi şiddetin yaşanma olasılığını artırdığı bulunmuştur. Şiddete maruz kalan kadınların çoğunun (% 80) şiddet karşısında yapılacak bir şey olmadığına inanarak pasif bir tutum sergilemiş olmaları da bulunan en önemli sonuçlardan biridir. (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, 2000)

⁴Ayrıca, son 10 yılda dünyada gerçekleştirilen en kanlı okul saldırıları için bkz. <http://www.zaman.com.tr/dis-haberler/iste-son-10-yilin-en-kanli-okul-saldirilari/2028981.html>

Tablo 1:Eşi veya birlikte olduğu kişi(ler)den fiziksel şiddet yaşamış kadınların yüzdesi

Bölgeler/İller	Yaşamın herhangi bir döneminde	Son 12 Ayda	Evlenmiş kadın sayısı
İstanbul	36.7	8.1	691
Batı Marmara	24.6	6.0	859
Ege	31.3	5.3	848
Doğu Marmara	36.5	7.2	822
Batı Anadolu	42.2	11.6	915
Akdeniz	41.7	11.9	964
Orta Anadolu	49.5	13.5	887
Batı Karadeniz	42.9	7.9	779
Doğu Anadolu	38.0	6.5	874
Kuzeydoğu Anadolu	53.2	17.8	1000
Ortadoğu Anadolu	47.2	14.6	994
Güneydoğu Anadolu	47.7	19.2	1.165
Türkiye	39.3	9.9	10.798

Kaynak: tuik.gov.tr

Basına yansıyan biri öldürme ve intihar, diğeri yaralama ile sonuçlanan kadına yönelik iki şiddet haberi ise şöyledir:

1. Haber: “Denizli’de sığınma evinde kalan eşini sokakta tüfekle öldüren koca, daha sonra kendisini de aynı silahla vurarak öldürdü. Mustafa Bağcı (54)’dan, anlaşmazlık sonucu boşanan Fatma Bağcı (57) Mayıs ayında sığınma evine yerleşerek bir tekstil fabrikasında çalışmaya başladı. Bu arada, Fatma Bağcı, eşinin kendisini takip ve tehdit ettiğini belirterek, Mustafa Bağcı’dan şikâyetçi oldu. Bu sabah sığınma evinden çıkan Fatma Bağcı, Pelitlibağ Mahallesi’ndeki çocuk parkı yakınlarından geçerken eşi Mustafa Bağcı ile karşılaştı. Barışma teklifini kabul etmeyince Mustafa Bağcı eşini tüfekle göğsünden vurarak öldürdü. Olay yerinden kaçan ve eski otobüs terminaline gelen Bağcı, burada nasıl gerçekleştiği kesin belirlenememekle beraber intihar etme teşebbüsü veya sigara içmek isterken, yanlışlıkla tetiğe dokunmasıyla karnından ağır yaralandı. Denizli Devlet Hastanesi’ne kaldırılan Bağcı, burada tüm müdahalelere rağmen kurtarılamadı. Çiftin, yaptıkları evliliklerinden üç çocukları olduğu öğrenildi.”(18 Haziran 2011 Cumartesi-13:27) (timeturk.com).

2. Haber: “Edremit’te bir kişi, barışma teklifini kabul etmeyen ayrı yaşadığı eşini 8 yerinden bıçakladı.”18 Ağustos 2012 - 11:02) (milliyet.com.tr).

Bu iki haberde de şiddet uygulayan eşlerin, “eşim beni reddedemez, bana itaat etmeli, bana bağlı ve bağımlı olmalı ve beni her şeye rağmen af etmeye ve kabul etmeye hazır olmalı” olarak okunabilecek geleneksel beklentiler içinde oldukları; ve kadının, günümüzde devlet tarafından da hukuki düzenlemelerle desteklenen, evlilik ilişkisinden memnun değilse

boşanmalı, şeklindeki modern tavrı kabul edilebilir olarak görmedikleri anlaşılmaktadır. Bu da, Türkiye’de erkeklerin; toplumsal yapıları ve zihinleri yeniden inşa eden, davranışları ve sosyal ilişkileri yeni bir anlayışla kurgulayan modern olanı da aşan postmodern değişim anlayışının eşlerinin, kızlarının ve kız kardeşlerinin davranışlarına yansımalarını geleneksel değerlerinden dolayı içselleştiremediklerini göstermektedir. Erkeklerde, iç çatışmalara, toplum tarafından kınanma korkusuna ve eşlerini kaybetme endişesine neden olan bu değişim anlayışı kadına yönelik şiddetin rasyonel olmayan arka planını oluşturmaktadır. Şiddet üreten bu arka plan, duygusal öğelerden oluşmaktadır. Bu arka planın değişmesi, ancak, kişinin kendi duygularını anlaması, başkalarının duygularına empati beslemesi, ve duygularını yaşamı zenginleştirecek biçimde düzenleyebilmesi yetisi olarak tanımlanan duygusal zekanın yaygınlaştırılmasıyla sağlanabilir. (Goleman,1998).

Türkiye’ye özgü bu değişim sürecinde, geleneksel dönemin, hayatın doğal akışı içerisinde eşlerin birbirlerine duydukları koşulsuz güven kaybolmakta; bunun yerini “arzu” ve “duyguların” tatminini önceleyen bir ilişki biçimi almaktadır. Bu yeni ilişki biçiminde her an kontrol edilme/etme ihtiyacı tedirginliğe neden olmaktadır. Bundan dolayı, ilişkilerin tarafları sürekli bir şekilde birbirlerinden haz ve duygularını tatmin edecek, kontrolden çıkmadığını kanıtlayacak somut davranışlar (çiçek almak, sevdiğini söylemek, doğum günü, tanışma günü, evlilik yıl dönümü gibi tarihleri hatırlamak v.b.) beklemektedirler. Bu davranışların aynı zamanda medya ve pazarlama/ekonomi boyutlarının olması beklentinin sürekli yükseltilmesine, bunun sonucu olarak güvensizliğin ve bunun getirdiği tedirginliğin artarak devam etmesine neden olabilir.

Duyguların ve hazların sürekli karşılanması çabasının neden olduğu tedirginliğin giderilmesi beklentisi, hem tarafları yormakta hem de taraflardan birinin bu eylemlerden birini unutmaması, ihmal etmesi veya eskisi kadar ya da model olarak seçilen başka bir çiftin, muadili olan tarafı kadar sık sık gerçekleştirilmemesi muhatabın derin hayal kırıklığı ve bu hayal kırıklığının sonucu olarak oluşan farklı psikolojik sorunların da kaynaklık ettiği çatışmaların yaşanmasına neden olmaktadır.

Türkiye’de modernleşme ve postmodernleşme değişim sürecinin “çelişkileri” bir arada barındıracak şekilde gerçekleşmesinden dolayı yalnızca kadınlar değil, erkekler de (hatta daha çok erkekler) tedirginlik, güvensizlik ve korku yaşamakta ve bu duygularla baş etmekte zorlanmaktadır. Buldukları çözüm tüketmek ve yarışmak; güç ve başarı. Aradıkları ise güvendir. Güvenin somutlaşan ifadesi güç ve paraya ulaşımı mümkün kılan kariyerdir. Bu çözüm, aranan güvene ailenin dışında ulaşılmasının mümkün olduğu inancı kişiyi

yalnızlaştırmakta; dayanışmayı ve biz duygusunu zayıflatmaktadır. Bunun günlük dildeki ifadesi daha önce erkek çocuklarına, günümüzde ise daha çok kız çocuklarına verilen şu öğütle somutlaştırılmaktadır: “Kimsenin eline bakma. Kendi ayaklarının üzerinde dur. Kimseye güven olmaz.” Bu ifadelerle, “çevrendeki herkes senin için tehlikedir; güvensiz bir dünyada yaşıyorsun. Her an tehlikelere ve hayatın zorluklarına karşı hazırlıklı olmalısın. Parasal olarak güçlü değilsen mutlaka zarar göreceksin. Kimsenin sana yardım etmesi, seni desteklemesi mümkün değil”, mesajları verilmekte ve bireylere her an çatışmaya hazır bir durumda olmaları gerektiği öğütlenmektedir. Bu da, ikili ilişkilerde güven kaybına ve tedirginliğe neden olduğu için, evli çiftlerin de dahil, ikili ilişkilerde kontrollü gerilimin canlı tutulmasıyla sonuçlanmaktadır.

Bu nitelikteki bir değişim anlayışı, kadınların ve erkeklerin geleneksel dönemde evrensel nitelikte olan toplumsal cinsiyet rollerini (Bates,2009:56.) öğrenmeleri ve sürdürmeleri mümkün değildir. Çünkü hem toplumsal yapı ve beklentileri hem de bireylerin beklentileri değişmektedir. Kadının geleneksel cinsiyet rollerini reddetmesi, yeni arayışlara girmesi, toplumsal hayatta görünürlülüğünün artması ve erkeklerle her alanda yarışması, toplumsal yapıda köklü değişikliklerin meydana gelmesine neden olan önemli dinamiklerden biridir. Kreş, etüt merkezi, bakımevi, huzurevi, kişisel bakım merkezlerinin yaygınlaşması gibi birimlerin ortaya çıkmasına; sosyal ilişki biçimlerinin ve değerlerin algılanmalarının değişmesine neden olmaktadır.

Türkiye'nin, yukarıda belirtilen “çelişkili değişim anlayışı”, kızların eğitim alması ve kadınların çalışması konularında açık bir şekilde gözlenmektedir. (kadininstatusu.gov.tr). Bu iki alanda da, toplumda artan oranda bir destek olmasına rağmen, eğitim almış kadının (kız çocuğu, eş, sevgili, abla, kardeş) giyiminde, karşı cinsle ilişkilerinde, aileye bağlılığında geleneksel davranış kalıplarına uyulması beklenmektedir. Oysa, değişim sürecine dahil olup ekonomik bağımsızlığını kazanmış kadınlar, geleneksel rollerin önemli bir kısmını reddetmekte; nasıl giyineceklerine, nerede/nasıl yaşayacaklarına, kiminle nasıl ve ne düzeyde ilişki ve iletişim kuracaklarına, kiminle evleneceklerine, boşanma v.b. kararları kendileri almak istemektedirler. Kadınların, geleneksel cinsiyet rolleriyle değişen bu ve benzeri kararları, kadınlardan geleneksel davranış beklentileri içinde olan erkeklerle (eşleri, babaları, sevgilileri, erkek kardeşleri, hatta amca ve dayılarla) çatışmalar yaşamalarına ve bu çatışmaların bir kısmının da ölümle sonuçlanmasına neden olmaktadır.

SONUÇ

Garaudy'nin tespitine göre geleneksel toplumlar, "... altı bin seneden beri, cemiyetimiz, erkekler tarafından ve erkekler için, yani, kendisinin bir parçası olan kadını tanımazlıktan gelerek veya ihmal ederek, insanlığın yarısı ile teşekkül ettirilmiş; (...)" (Roger,1996:15) bir toplum niteliği arz etmektedir. Batılı ülkelerde bu durum, kentleşme, sanayileşme, işbölümü ve uzmanlaşma ile birlikte yaygınlaşan modernleşme sürecinde değişmeye başladı; geçen zamanda, geleneksel dönemin normları, değerleri, gelenekleri, alışkanlıkları ortadan kalktığı söylenebilir. Artık, hayal edilen insanlarla iletişim kurulmakta, maddi refahın artmasına rağmen, sosyal bağlar gün geçtikçe zayıflamaktadır. Türkiye'de ise, üç dönemin değerleri bir arada yaşatılmaya çalışılmaktadır. Sonuçta, modern dönemde kişiliklerin az ya da çok karmaşıklaşması, bireyselleşme, anlam kaybı/yabancılaşma ve intiharla sonuçlanan olayların ortaya çıktığı dile getirilebilir. Postmodern dönemde ise benlikler sanal gerçeklik içinde bölünme ve dağılma riski ile karşı karşıyadırlar. En önemlisi de, artık kadının hem iyide hem de kötude erkeklerle yarıştıkları postmodern dönemde değişimin yönünün ne tarafa evrileceğiyle ilgili projeksiyonlar bu günden görülememektedir. Ortaya çıkan belirsizlik ve çelişkilerin, günümüzde yaşanan çatışmaların (şiddet olaylarının) en önemli nedenlerinin başında geldiği düşünülmektedir. Önümüzdeki on yıllar boyunca, toplumsal değişim durumunun şiddet biçimiyle ilişkisinin daha çok tartışılacağı öngörülmekte; başta sosyologlar olmak üzere tüm sosyal bilimcilerin en önemli uğraşlarının, bu yeni dönemi bütünüyle kavramak ve açıklamak olacağı anlaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

- Agger, B. (2011), Sanal Benlik, çev. Hacıoğlu, V., Babil Yayınları, İstanbul.
- Ahmedzade, H.(2004), Ulus ve Roman, Peri Yayınları, İstanbul.
- Armağan, M. (1991), "Geleneksel Toplum", Sosyal Bilimler Ansiklopedisi, Risale Yay., İstanbul, cilt 2.
- Bates, D. G. (2009), 21. Yüzyılda Kültürel Antropoloji İnsanın Doğadaki Yeri, çev. Aydın S. vd. Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Berman, M. (1994), Katı Olan Her Şey Buharlaşır, çev. Altuğ, Ü., Peker, B., İletişim Yayınları, İstanbul.
- Best, S. ve Kellner, D. (2011), Postmodern Teori, çev. Küçük, M. Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Bolay, S. H. (2007), "Aşkın Değerler Buhranı", Değerler ve Eğitimi, Editör: Kaymakcan, R. Kenan, S. vd., Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, İstanbul.

- Demirel, İ. (2012), “Dünyanın Kapitalist-Dünyalaşması ve Avrupa Merkezci Sosyal Bilimler”, Hiyerarşi Bilim Kültürel ve Sanat Dergisi, yıl, 01/2012.
- Erten, Y. ve Ardalı, C. (1996), “Saldırganlık, Şiddet ve Terörün Psikososyal Yapıları”, İç. Şiddet, Cogito, Sayı 6-7, s.143-163, İstanbul.
- Garaudy, R. (1996), İslam’ın Vadettikleri, çev. Akdemir, S., Pınar Yayınları, İstanbul, 1996.
- Giddens, A. (2000), Sosyoloji, çev. Özel, H. Ve Güzel, C., Ayraç Yayınları, Ankara.
- Giddens, A. (2004), Modernliğin Sonuçları, çev. Kuşdil, E., Ayrıntı Yay., İstanbul.
- Goleman, D. (1998), Duygusal Zeka, Çev.: Yüsel, B. S., Varlık Yayınları, İstanbul.
- Harvey, D. (2010), Postmodernliğin Durumu, çev. Savran, S., Metis Yayınları, İstanbul.
- Kahraman, H. B. (2007), Postmodernite ile Modernite Arasında Türkiye, Agora kitaplığı Yay., İstanbul. Abadan-Unat, N. (1990), “Sosyal Bilimlerde Yeni Gelişmeler: Modernizm-Postmodernizm”, Toplum ve Bilim Dergisi, Sayı, 48/49, Kış-Bahar 1990.
- Kızılçelik, S ve Erjem, Y. (1994), Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü, Atilla Kitapevi, Ankara.
- Kızmaz, Z. (2006), “Okullardaki Şiddet Davranışının Kaynakları Üzerine Kuramsal Bir Yaklaşım”, C. Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, Mayıs 2006, Cilt : 30 No:1 47-70.
- Marx, Karl, Kapital, cilt 1, 6. Kısım.
- Nasr, S. H. (1995), Bir Kutsal Bilim İhtiyacı, çev. Yalçın,Ş., İnsan Yayınları, İstanbul.
- Özcebe, H., Üner, s. ve Çetik, Hacer (2006), “Adolesanlarda Şiddet Davranışları (Üç Lise, Ankara, 2004), Şiddet ve Okul: Okul ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek Tedbirler,Uluslararası Katılımlı Sempozyum, Bildiri Özetleri, İstanbul. <http://iogm.meb.gov.tr/siddetveokul/index.htm>
- Özkalp, E. (2011), Sosyolojiye Giriş, Ekin Basın Yayın Dağıtım, Bursa.
- Sallan, G. S. (2011), Türkiye’de Kadın Sığınmaevleri: Erkek Şiddetinden Uzak Yaşama Açılan Kapılar mı?. Bağlam Yayıncılık. İstanbul.
- Sander, O. (2011), Siyasi Tarih İlkçağdan 1918’e, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Sifil, E., “İslam’ı Moderniteye Uydurmak Yanlış”, Röportaj, Merve Sena Kılıç, Yeni Şafak Gazetesi, Pazar Eki, 22.01.2012.
- Şaylan, G. (2009), Postmodernizm, İmge Yayınları, Ankara.
- Şemseddin Sâmî, (1987), Kamus-ı Türki, Çağrı Yayınları, İstanbul.
- T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, 2000
- Ünsal, Artun (1996), “Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi”, Şiddet, Cogito, sayı 6-7, s. 29-36, İstanbul.
- World Health Organization (2002), World report on violence and health: Summary. Geneva. <http://www.aileicisiddet.net/yayinlar/Aile-Ici-Siddetle-Mucadele-.pdf>
- http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/kadina_yon_siddet.pdf
- <http://www.turknorthamerica.com/2012/07/abd-silahli-saldiri-ve-katliamlarda-bir-numara/>

<http://www.netquake.net/2012/12/top-most-bloodiest-incidents-in-united-states-and-europe-schools-and-universities/>

<http://www.zaman.com.tr/dis-haberler/iste-son-10-yilin-en-kanli-okul-saldirilari/2028981.html>

http://rapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?aileyapi=&report=KADIN_RAPOR5K_html.RDF&p

<http://www.timeturk.com/tr/2011/06/18/barismayi-kabul-etmeyen-esini-ve-kendisini-vurarak-oldurdu.html>

<http://gundem.milliyet.com.tr/barisma-teklifini-kabul-etmeyen-esini-yaraladi/gundem/gundemdetay/18.08.2012/1582933/default.htm>

http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/mce/2012/trde_kadinin_durumu_2012_nisan.pdf